

EKONOMICKÉ NÁSTROJE PRE LEPŠIE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je vývoj výdavkov nákladov na ochranu životného prostredia?

Národné výdavky na ochranu životného prostredia sú sledované za tri inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Za sektor **verejnej správy** dosiahli **661 mil. eur** (41,5 %) za sektor **korporácií** dosiahli **645 mil. eur** (40,5 %) a za sektor **domácností** 287 mil. eur (18 %). Celkové národné výdavky na ochranu životného prostredia predstavujú **1 593 mil. eur**, čo v porovnaní s minulým sledovaným rokom 2016 predstavuje pokles o 0,6 %.

Náklady podnikov a obcí na ochranu životného prostredia majú v medzročných porovnaníach kolísavý trend. Náklady v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 sú značne vyššie (o 54,8 %). Podiel nákladov podnikov na ochranu životného prostredia značne prevláda nad nákladmi, ktoré na ochranu životného prostredia vynaložili obce.

Vyššie polovica nákladov podnikov a obcí na ochranu životného prostredia smeruje do oblasti **nakladanie s odpadmi** (70,8 % v roku 2019), druhý najvyšší podiel majú náklady v oblasti **nakladania s odpadovými vodami** (18,9 % v roku 2019) a tretí náklady v oblasti **iné** (6,8 % v roku 2019).

SR patrí medzi krajiny EÚ s **priemerným podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP** (v roku 2019 predstavoval tento podiel za SR 2,39 %)

NÁRODNÉ VÝDAVKY NA OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Národné výdavky na ochranu životného prostredia v období rokov 2008 – 2017 sú sledované za tri hlavné inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Konkrétne je to sektor **verejnej správy** na všetkých úrovniach (orgány verejnej správy na všetkých úrovniach vrátane fondov sociálneho zabezpečenia, miestna samospráva (obecné, mestské a miestne úrady) a inštitúcie, ktoré sú financované plne alebo prevažne zo štátneho rozpočtu, t.j. rozpočtové a príspevkové organizácie), sektor **korporácií** - všetky podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri a tretím sektorom sú **domácnosti** (patria sem o.i. domácnosti a tiež fyzické oso-

by podnikajúce na základe živnostenského zákona a iných právnych predpisov, nezapísané v obchodnom registri).

Celkové výdavky na ochranu životného prostredia dosiahli v roku 2017 sumu **1 593 mil. eur**. V porovnaní s rokom 2008 vzrástli o 26,9 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 0,6 %.

Viac ako dve tretiny výdavkov pochádza zo zdrojov EÚ vrátane spolufinancovania (70 %), z prostriedkov štátneho rozpočtu (18 %) a z Environmentálneho fondu (10 %), najmä v podobe kapitálových výdavkov.

Tabuľka 053 I Národné výdavky na ochranu životného prostredia (mil. eur)

Rok	Verejná správa	Korporácie	Domácnosti	Spolu
2008	500	510	245	1 255
2009	551	648	271	1 470
2010	581	598	379	1 558
2011	553	607	266	1 426
2012	574	720	294	1 588
2013	534	695	266	1 495
2014	586	709	258	1 553
2015	740	912	265	1 917
2016	553	772	279	1 604
2017	661	645	287	1 593

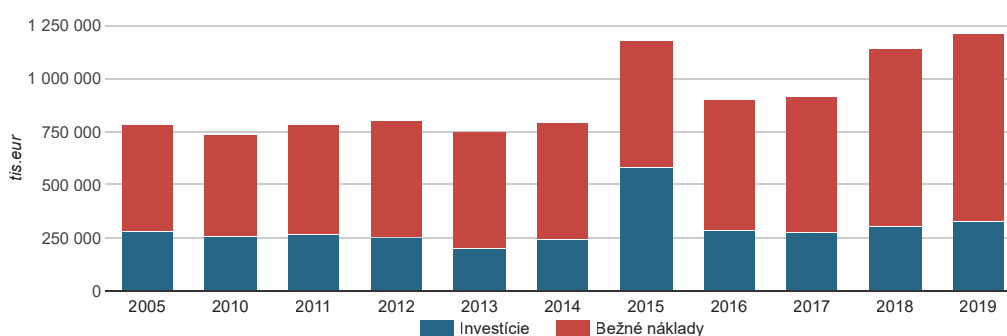
Zdroj: ŠÚ SR

ENVIRONMENTÁLNE NÁKLADY A VÝNOSY ZA PODNIKY A OBCE

Finančné ukazovatele ochrany životného prostredia sú v SR systematicky sledované Štatistickým úradom SR (ŠÚ SR) za podniky s počtom zamestnancov 20 a viac a za obce. Vyhodnocované sú celkové vynaložené náklady na ochranu životného prostredia (ŽP) zahrňujúce investície a bežné náklady a výnosy za poskytovanie služieb v súvislosti s ochranou ŽP iným subjektom, z predaja vedľajších alebo odpadových produktov a z predaja environmentálnych výrobkov.

Náklady podnikov a obcí na ochranu ŽP majú kolísavý trend. V roku 2019 dosiahli sumu **1 211 210 tis. eur** (v tom: investície **327 713 tis. eur**, bežné náklady **883 497 tis. eur**). V porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 54,8 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpli o 6,3 %. Výnosy z ochrany ŽP dosiahli v roku 2019 sumu **1 068 678 tis. eur** a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 0,1 %.

Graf 125 I Vývoj nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP

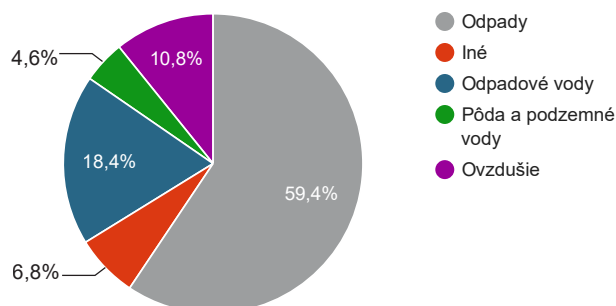
Zdroj: ŠÚ SR

Náklady na ochranu ŽP v oblasti **ochrany pôdy a podzemných vôd** v roku 2019 dosiahli **45 463 tis. eur**, v porovnaní s rokom 2005 stúpli o 44,6 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 21,8 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **nakladania s odpadmi** v roku 2019 dosiahli **770 447 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 183 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 8,6 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **nakladania s odpadovými vodami** v roku 2019 dosiahli **205 399 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 stúpli o 51,2 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpli o 1,3 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **iné** v roku 2019 dosiahli **67 306 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 klesli o 36,3 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim

rokom vzrástli o 36 %.

V roku 2019 smeroval **najvyšší podiel nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP** do oblasti nakladanie s odpadmi (70,8 %), nakladanie s odpadovými vodami (18,9 %) a do oblasti iné (6,8 %). **Najvyšší podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP** smeroval do oblasti **nakladania s odpadmi** (59,4 %), oblasti nakladania s odpadovými vodami (18,4 %) a do oblasti ochrany ovzdušia (10,8 %). **Najvyšší podiel nákladov obcí na ochranu ŽP** smeroval do oblasti nakladania s odpadmi (84,9 %), do oblasti nakladania s odpadovými vodami (12,8 %) a oblasti ochrany iné (1,2 %).

Graf 126 I Podiel nákladov podnikov na ochranu životného prostredia podľa oblastí

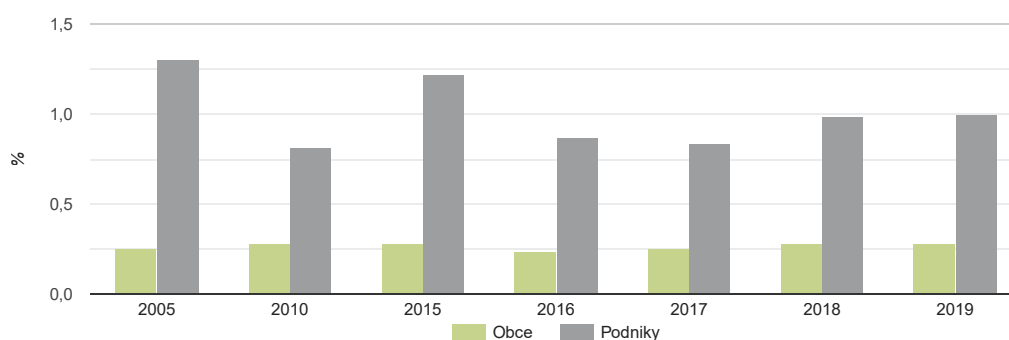

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období kolísavý trend. V roku 2005 podiel nákladov podnikov tvoril 1,3 % na HDP a v roku 2019 klesol na 1 % HDP. V roku 2019 v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu podielu nákladov o 0,02 %.

Podiel nákladov obcí na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období pomerne stály trend. V roku 2005 podiel nákladov obcí tvoril 0,25 % a v roku 2019 dosiahol 0,28 % na HDP. V roku 2019 v porovnaní s predchádzajúcim rokom nedošlo k zmene nárastu podielu nákladov.

Graf 127 I Vývoj podielu nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP na HDP

Zdroj: ŠÚ SR

FINANCOVANIE V OBLASTI STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Národné zdroje

Environmentálny fond

Environmentálny fond bol zriadený zákonom č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme **dotácií** alebo **úverov** na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Príjmy Environmentálneho fondu z poplatkov v roku 2019 predstavovali 48 603 690 eur. Najvyššia suma za znečistenie ŽP pochádzala z poplatkov za ukladanie odpadov na

skládku odpadov alebo odkalisko a činila **20 833 954 eur** (42,9 %). Pri využívaní prírodných zdrojov pochádzala najvyššia suma z poplatkov za odber podzemných vôd a činila **10 562 859 eur** (21,7 %).

V roku 2019 najvyšší príjem Environmentálneho fondu z pokút tvorili pokuty v oblasti porušenia zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP **589 971 eur** (32,8 %), porušenia zákona o vodách **459 971 eur** (25,6 %) a porušenia zákona o odpadoch **366 782 eur** (20,4 %).

Tabuľka 054 I Prehľad o príjmoch Environmentálneho fondu z poplatkov a pokút v oblasti životného prostredia (2019)

Poplatky	eur
Poplatky za znečisťovanie ovzdušia	10 049 690
Poplatky (úhrady) za vydobyté nerasty	2 366 748
Poplatky za uskladňovanie plynov a kvapalín	1 718 837
Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	2 176 413
Poplatky za odber podzemnej vody	10 562 859
Poplatky (úhrady) za prieskumné územia	895 189
Príjmy z poplatkov za uloženie odpadov na skládku odpadov alebo odkalisko	20 833 954
Finančné náhrady za zásah do biotopu európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny	0

Spolu za poplatky	48 603 690
Pokuty	eur
Porušenie zákona o vodách	459 971
Porušenie zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách	500
Porušenie zákona o ochrane ovzdušia	209 382
Porušenie zákona o ochrane prírody a krajiny	144 581
Porušenie zákona o rybárstve	2 750
Porušenie zákona o odpadoch	366 782
Porušenie zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP	589 400
Porušenie zákona o obchodovaní s emisnými kvótami	0
Porušenie zákona o obaloch	211
Porušenie biocídneho zákona	0
Porušenie zákona o prevencii závažných priemyselných havárií	4 000
Porušenie chemického zákona	0
Porušenie zákona o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	980
Porušenie zákona o environmentálnom označovaní výrobkov	0
Porušenie geologického zákona	2 740
Porušenie zákona o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (CITES)	13 553
Blokové pokuty	1 219
Spolu za pokuty	1 796 069
Spolu za poplatky a pokuty	50 399 759

Zdroj: Environmentálny fond

Prijmy Environmentálneho fondu z poplatkov za obchodovanie s emisnými kvótami predstavovali sumu 244 184 882 eur. Oproti roku 2018 vzrástol tento príjem o takmer 14,5 mil. eur, čo bolo spôsobené prudkým nárastom cien na burze vzhľadom na reformu Európskeho systému obchodovania s emisiami.

V roku 2019 bolo Environmentálnym fondom poskytnutých **345 dotácií** v celkovej sume **38 603 128 eur**. Najvyššia suma dotácií smerovala do oblasti ochrany a využívania vôd **30 309 610 eur** (78,5 %). Na ochranu ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme bolo poskytnutých **3 329 899 eur** (8,6 %) a na rozvoj odpadového hospodárstva **3 279 741 eur** (8,5%).

Tabuľka 055 I Prehľad poskytnutých dotácií z Environmentálneho fondu (2019)

Prioritné oblasti	Počet dotácií	Poskytnutá podpora v roku 2019 (eur)
Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	38	3 329 899
Ochrana a využívanie vôd	231	30 309 610
Rozvoj odpadového hospodárstva	55	3 279 741
Ochrana prírody a krajiny	4	740 000
Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	15	925 325
Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu ŽP	0	0
Havárie	2	18 554

Zdroj: Environmentálny fond

Na Program obnovy dediny bola celkovo poskytnutá podpora formou dotácie v sume **800 000 eur** na 164 projektov. V rámci rozšírenej špecifikácie činností podpory formou dotácie pre rok 2019 za oblasť **Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateľovania** bola poskytnutá podpora v počte 233 ks a sume **27 988 833 eur** a za oblasť **Elektromobility** v počte 31 ks a sume **310 000 eur**.

Zelený vzdelávací fond

Zelený vzdelávací fond (ZVF) je nástroj environmentálnej politiky SR zameraný na podporu rozvoja environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu na území SR prostredníctvom presadzovania princípov spoločnej zodpovednosti a priamej podpory vybraných aktivít. ZVF bol zriadený pri SAŽP na základe rozhodnutí ministra životného prostredia SR o vydaní dodatku nového znenia zriaďovacej listiny SAŽP a vydaní dodatku nového znenia štatútu SAŽP **v roku 2017**.

Oprávnenými žiadateľmi na predkladanie projektových zámerov (PZ) zo zdrojov ZVF sú občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, nadácie a neziskové organizácie plniace verejno-prospešné služby s environmentálnym zameraním.

Pre každé kolo výzvy Komisia ZVF určuje tzv. podporované

temy. Na podporu činností zameraných na zefektívnenie odhaľovania a dokumentovania environmentálnej trestnej činnosti a výkonu štátneho dozoru v oblasti starostlivosti o životné prostredie bola poskytnutá podpora formou dotácie v počte 2 ks a sume **2 999 341 eur**.

V roku 2019 bola poskytnutá finančná podpora formou úveru v dvoch prípadoch vo výške **375 936,64 eur**.

Pre rok 2019 boli stanovené nasledovné podporované témy:

- Ochrana ovzdušia
- Zmena klímy
- Prechod na obehové hospodárstvo
- Podpora a ochrana biodiverzity

Finančné zdroje ZVF predstavujú kombináciu verejných (z rozpočtu MŽP SR) a súkromných zdrojov od donorských organizácií, ktoré na základe výšky podpory sa stávajú **platinovým** (50 000 eur a viac), **zlatým** (30 000 eur a viac), **strieborným** (20 000 eur a viac), resp. **bronzovým partnerom ZVF** (10 000 eur a viac).

Tabuľka 056 I Implementácia ZVF

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)
	Donorské príspevky	Štátny rozpočet		
PO 1-Ochrana ovzdušia			23 275	9 434
PO 2-Zmena klímy			155 549	72 270
PO 3-Prechod na obehové hospodárstvo	205 400	115 000	113 911	80 541
PO 4-Podpora a ochrana biodiverzity			2 500	2 500

Zdroj: SAŽP

Operačné programy

Operačný program Kvalita životného prostredia (2014 – 2020)

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu

v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Tabuľka 057 I Implementácia Operačného programu Kvalita životného prostredia

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry	1 568 013 361	158 828 410	1 038 847 423	502 537 510	47 936 548	32
PO 2-Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami	293 098 900	50 679 904	131 398 380	12 952 759	2 224 148	4.4
PO 3-Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy	243 896 216	40 171 209	200 872 220	57 202 666	10 100 780	23,5
PO 4-Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	877 772 813	83 245 892	632 335 153	243 524 895	30 397 734	27,7
PO 5-Technická pomoc	77 000 000	15 775 942	58 759 305	41 158 956	8 433 379	53,5

Zdroj: ÚPVII

Program rozvoja vidieka (2014 – 2020)

Program rozvoja vidieka vo vzťahu k životnému prostrediu je zameraný v rámci dvoch oblastí na riešenie obnovy,

zachovania a posilnenia ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom a propagáciou efektívneho využívania zdrojov a podporou prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Tabuľka 058 I Implementácia Programu rozvoja vidieka

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty/schválené príspevky (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 4-Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom	672 403 500	224 134 500	788 988 511	490 250 909	163 416 970	72,9
PO 5-Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva	14 417 738	4 805 913	4 679 663	351 475	117 158	2,4

Zdroj: MPRV SR

Operačný program Rybné hospodárstvo (2014 – 2020)

Z Operačného programu Rybné hospodárstvo sa financuje

v rámci ochrany životného prostredia podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach.

Tabuľka 059 I Implementácia Operačného programu Rybné hospodárstvo

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 2-Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach	7 581 269	2 527 092	2 368 917	258 602	86 201	3,4

Zdroj: ÚPVII

Operačný program Integrovaná infraštruktúra (2014 – 2020)

Predstavuje programový dokument Slovenskej republiky

o čerpaní fondov Európskej únie v sektore dopravy a informatizácie na roky 2014 – 2020. Jeho globálnym cieľom je dôraz na trvalo udržateľnú, ekologickejšiu a nákladovo efektívnejšiu dopravnú infraštruktúru.

Tabuľka 060 I Implementácia Operačného programu Integrovaná infraštruktúra

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Železničná infraštruktúra a obnova mobil. prostriedkov	725 839 166	128 089 265	723 183 111	264 996 306	46 764 054	36,5
PO 2-Cestná infraštruktúra	1 142 500 000	201 617 648	1 521 389 123	729 637 410	128 759 543	63,9
PO 3-Verejná osobná doprava	322 350 000	39 100 001	165 230 119	142 935 786	16 867 837	44,3
PO 4-Infraštruktúra vodnej dopravy	116 450 000	115 558 883	993 785	100 511	10 342	0,1
PO 5-Železničná infraštruktúra	282 232 227	49 805 688	100 534 583	1 436 972	253 583	0,5
PO 6-Cestná infraštruktúra	484 757 228	85 545 394	225 333 869	129 207 757	22 801 369	26,7

Zdroj: ÚPVII

Integrovaný regionálny operačný program (2014 – 2020)

Európska komisia schválila nástroj, ktorý predstavuje pomoc

z fondov EÚ na roky 2014 – 2020. Jednou z priorit operačného programu, ktorá súvisí s ochranou životného prostredia je bezpečná a ekologická doprava v regiónoch zameraná na nízkoúhlíkové dopravné systémy alebo rozvoj mestskej mobility formou podpory cyklodopravy.

Tabuľka 061 | Implementácia programu Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os	Alokácia (eur)		Zazmluvnené projekty (eur)	Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch	384 029 978	61 092 037	220 203 746	78 961 413	16 270 099	20,6
PO 4-Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie	317 508 751	60 392 270	392 117 091	172 549 899	40 971 638	54,3

Zdroj: MPRV SR

Programy medziregionálnej spolupráce

Interreg Europe (2014 – 2020)

Program medziregionálnej spolupráce nadväzuje na pozitívne skúsenosti získané v rámci Iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIC na Slovensku. S cieľom čo najlepšie využiť finančné prostriedky boli vybrané štyri témy, ktoré sa v dvoch prípa-

doch venujú ochrane životného prostredia. Témy sú zamerané na nízkouhlíkové hospodárstvo a efektívne využívanie zdrojov v oblasti životného prostredia.

Tabuľka 062 | Implementácia programu Interreg Europe

Prioritná os	Alokácia (eur)		Čerpanie k 31.12.2019 (eur)		Čerpanie v % (EÚ zdroj)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 3-Nízkouhlíkové hospodárstvo	843 907	148 925	252 549	44 567	29,9
3.1 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zaoberajúcich sa prechodom na nízkouhlíkové hospodárstvo					

	4.1 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS v oblasti ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva	560 917	98 985	298 312	52 643	53,2
PO 4-Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov	4.2 Zlepšiť implementáciu politik a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zameraných na zvyšovanie efektívnosti využívania zdrojov, zelený rast a eko-inovácie a riadenie environmentálneho správania	182 492	32 204	117 563	20 746	64,4

Zdroj: MH SR

Programy EÚ

Horizont 2020 (2014 – 2020)

Zameriava sa na tri hlavné oblasti- excelentnú vedu, vedúce postavenie priemyslu a spoločenské výzvy. V rámci oblasti Spoločenské výzvy bolo identifikovaných sedem oblastí,

kde ciele investície do výskumu a inovácií môžu byť pre občanov prínosom. Vo vzťahu k životnému prostrediu sú relevantné štyri oblasti.

Tabuľka 063 I Implementácia programu Horizont 2020

Prioritná oblasť	Počet schválených projektov so slovenskou účasťou	Výška financovania pre slovenských partnerov k 31.12.2019 (eur)
Spoločenské výzvy	Potravinová bezpečnosť, udržateľné poľnohospodárstvo a lesníctvo, výskum námorných, morských a vnútrozemských vôd a biohospodárstvo	44 26 728 778
	Bezpečná, čistá a efektívne využívaná energia	53 6 004 579
	Inteligentná, ekologická a integrovaná doprava	66 5 617 852
	Opatrenia v oblasti klímy, životné prostredie, efektívne využívanie zdrojov a suroviny	28 3 141 063

Zdroj: MŽP SR

LIFE (2014 – 2020)

Program LIFE predstavuje finančný nástroj EÚ na podporu aktivít v oblasti ochrany životného prostredia a klímy, ktorý v rokoch 2014 – 2020 poskytne 3,46 miliardy eur. Program sa člení na 2 podprogramy a v rámci každého na 3 prioritné oblasti. Štruktúra programu LIFE je nasledovná:

Podprogram Životné prostredie

- Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov

Viacročný pracovný program 2014 – 2017

Pre obdobie 2014-2017 EK stanovila v dokumente Viacroč-
ný pracovný program 2014 – 2017 finančné krytie vo výške
1 796 242 000 eur, z toho **1 347 074 499 eur** pre podprogram

Viacročný pracovný program 2018 – 2020

Pre obdobie 2018-2020 EK stanovila v dokumente Viacroč-
ný pracovný program 2018 – 2020 finančné krytie vo výške
1 657 063 000 eur, z toho **1 243 817 750 eur** pre podprogram
ŽP a 413 245 250 eur pre podprogram Ochrana klímy. Národ-
né alokácie pre toto obdobie neboli určené.

Európska komisia v apríli 2019 vyhlásila výzvu na predkla-
danie projektov v rámci podprogramu Životné prostredie
a podprogramu Ochrana klímy. Za SR bolo podaných 12 pro-
jektových návrhov pre tradičné projekty s koordinujúcim prí-
jemcom zo SR, z toho 9 návrhov bolo v rámci podprogramu
Životné prostredie a 3 návrhy v rámci podprogramu Ochrana

- Príroda a biodiverzita
- Správa a informovanie v oblasti životného prostredia

Podprogram Ochrana klímy

- Zmierňovanie zmeny klímy
- Adaptácia na zmenu klímy
- Správa a informovanie v oblasti klímy

ŽP a **449 167 501 eur** pre podprogram Ochrana klímy. Ná-
rodné alokácie boli určené pre podprogram Životné prostre-
die pre iné ako integrované projekty, pričom alokácia pre SR
predstavuje 2,15% z tohto rozpočtu, t. j. **17 231 744 eur**.

klímy. Okrem uvedeného bol zo strany Ministerstva životné-
ho prostredia SR predložený jeden projektový zámer pre in-
tegrovaný projekt na ochranu prírody. V novembri 2019 bola
uzavretá grantová zmluva medzi Európskou komisiou a Mi-
nisterstvom životného prostredia SR pre integrovaný projekt
LIFE zameraný na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku.
Na projekt bude počas 8 rokov implementácie vynalože-
ných **15 mil. eur**, z toho **9 mil. eur** zo zdrojov EÚ z programu
LIFE. Vďaka projektu vzniknú pracovné pozície manažérov
riadenia kvality ovzdušia, ktorí budú predovšetkým pomáhať
samosprávnym orgánom (VÚC, mestám a obciam) pri návr-
hoch a implementácii opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

Tabuľka 064 I Implementácia programu LIFE

Schválené projekty LIFE (2014 – 2020)	Počet schválených projektov*	Výška financo- vania z LIFE** (eur)	Spolufinancovanie Štátny rozpočet*** (eur)	Čerpanie Štátny rozpočet k 31.12.2019 (eur)	
Podprogram Životné prostredie	ŽP a efektívne využívanie zdrojov	2	1 186 509	335 776	132 310
	Príroda a biodiverzita	11	17 305 429	5 856 167	2 076 069
	Správa a informovanie v oblasti ŽP	1	56 723	0	0
	Zmierňovanie zmeny klímy	0	0	0	0
Podprogram Ochrana klímy	Adaptácia na zmenu klímy	1	1 360 057	798 367	322 346
	Správa a informovanie v oblasti klímy	1	108 690	66 848	26 739

Zdroj: MŽP SR

Poznámky:

V rámci priority Zmierňovanie zmeny klímy v rokoch 2014 - 2019 nebol schválený žiaden LIFE projekt s účasťou subjektov zo SR.
* údaje za schválené projekty LIFE s koordinujúcim príjemcom zo SR, resp. s pridruženým príjemcom zo SR (iné ako integrované projekty)

**výška poskytnutého príspevku zo zdrojov EÚ pre príjemcov zo SR v eur

***výška zazmluvneného príspevku zo štátneho rozpočtu v eur (iné ako integrované projekty)

Ďalšie vybrané finančné mechanizmy

Granty EHP a Nórska

MŽP SR ako Správca programu (SP) „Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy“ (skrátene názov programu „SK-Klíma“) sa spolu s donorskými programovými partnermi z Nórska, aktívne spolupodieľa na dosiahnutí cieľa programu, ktorým je prispieť k zmiernenej zmene klímy a zníženej zraniteľnosti voči zmene klímy. Cieľ programu sa naplňa prostredníctvom dvoch programových výstupov podporujúcich najmä projekty so zameraním na mitigačné aj adaptačné opatrenia.

Prvý výstup s názvom **„Zvýšená odolnosť voči zmene klímy a schopnosť reagovať na zmenu klímy v rámci cieľových území“** v roku 2019 bol podporený prostredníctvom dvoch otvorených výziev na predkladanie projektov zameraných na akčné plány na zmiernovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy realizované miestnymi orgánmi v mestských oblastiach a ďalšou otvorenou výzvou pod schémou malých grantov (SMG), zameranou na zvyšovanie povedomia o zmene klímy na základných a stredných školách. Súčasťou programovej štruktúry je v zmysle podpísanej Programovej dohody

aj preddefinovaný projekt zameraný na mitigačné a adaptačné opatrenia, vzdelávacie aktivity a zvyšovanie povedomia v Stredisku pre zmenu klímy a environmentálnu výchovu (Living Lab) v SEV Dropie. Ambíciou preddefinovaného projektu je viesť environmentálnu výchovu formou inovatívnych metód a demonštrácií v celej komplexnosti zmeny klímy pre školy, samosprávy a rôzne cieľové skupiny v rámci územia SR. Druhý výstup s názvom **„Zvýšená schopnosť cieľových ekosystémov prispôbiť sa zmene klímy“** bude podporený prostredníctvom jednej otvorenej výzvy na predkladanie projektov zameraných na obnovu znehodnotených ekosystémov mokradí.

Dôležitou súčasťou programu je bilaterálna spolupráca SR s prispievateľskými štátmi Nórskom, Islandom a Lichtenštajnskom, ktorou sa posilňujú vzájomné bilaterálne vzťahy. Podporujú sa projekty s donorskými partnerstvami, realizácia bilaterálnych podujatí a aktivít zameraných na nadväzovanie kontaktov najmä pred vyhlásením výziev na predkladanie žiadostí o projekty.

Tabuľka 065 I Implementácia programu Granty EHP a Nórska

Prioritný sektor	Programová oblasť	Alokácia (eur)			Čerpanie k 31. 12. 2019 (eur)		
		Zdroje FM		Štátny rozpočet	Zdroje FM		Štátny rozpočet
		EHP	Nórsko		EHP	Nórsko	
Životné prostredie, energia, zmena klímy a nízko uhlíkové hospodárstvo	Zmiernená zmena klímy a znížená zraniteľnosť voči zmene klímy	5 000 000	11 000 000	2 823 530	0	0	0
	Bilaterálny fond	50 000	50 000	0	16 989	18 010	N/A
Celková alokácia grantov EHP a NFM bez BF		18 823 530 eur					

Zdroj: MŽP SR

Poznámky:

V rámci bilaterálneho fondu môže žiadateľ požiadať o grant na cestovné náklady súvisiace s hľadáním partnera v Nórsku.

Štáv realizácie programu v roku 2019:

Dňa 23. septembra 2019 bola medzi Úradom pre finančný mechanizmus a Ministerstvom zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva za prispievateľské štáty a Úradom vlády Slovenskej republiky ako Národným kontaktným bodom (NKB) zastupujúcim SR podpísaná Programová dohoda pre program „Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy“. Následne dňa 7. novembra 2019 bola uzavretá „Dohoda o imple-

mentácií programu“ medzi NKB a SP. Vďaka týmto krokom sa program začal reálne implementovať. Sfinalizovaná riadiaca dokumentácia programu bola predložená orgánu auditu dňa 6. decembra 2019. V predmetnom roku boli vyhlásené 3 výzvy a na ich podporu zorganizované informačné a bilaterálne podujatia v súlade s komunikačným plánom programu.

Tabuľka 066 | Zoznam zverejnených výziev

Dátum zverejnenia	Kód	Názov výzvy	Finančný mechanizmus
29.11.2019	ACC01	Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)	FM EHP
29.11.2019	ACC02	Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)	NFM
31.12.2019	ACC03	Zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy na školách (ClimaEdu)	NFM

Zdroj: MŽP SR

VYBRANÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY

V podmienkach SR sú ťažiskovou formou ekonomických nástrojov environmentálnej politiky platby/poplatky za znečisťovanie a využívanie prírodných zdrojov. Jednotlivé typy

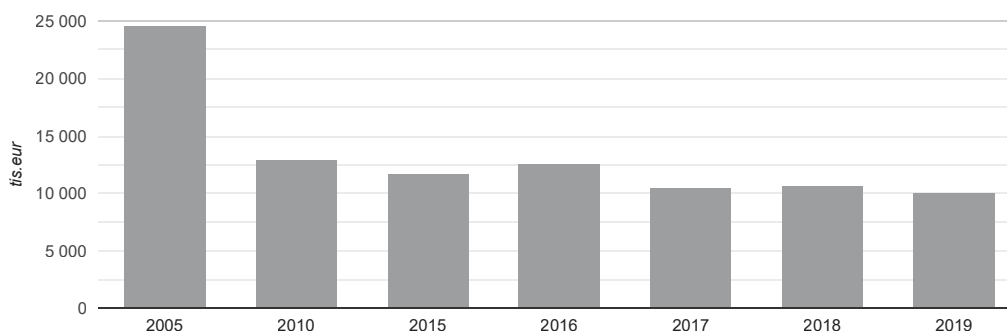
týchto ekonomických nástrojov sú definované v príslušných právnych predpisoch vrátane spôsobu ich výpočtu a ich prijímateľa.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia sú príjmom Environmentálneho fondu. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z malých zdrojov sú príjmom rozpočtu obcí.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **10 049,69 tis. eur**. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia v porovnaní s rokom 2005 klesli o 59,3 % a oproti predchádzajúcemu roku klesli o 5,8 %.

Graf 128 | Vývoj poplatkov za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov

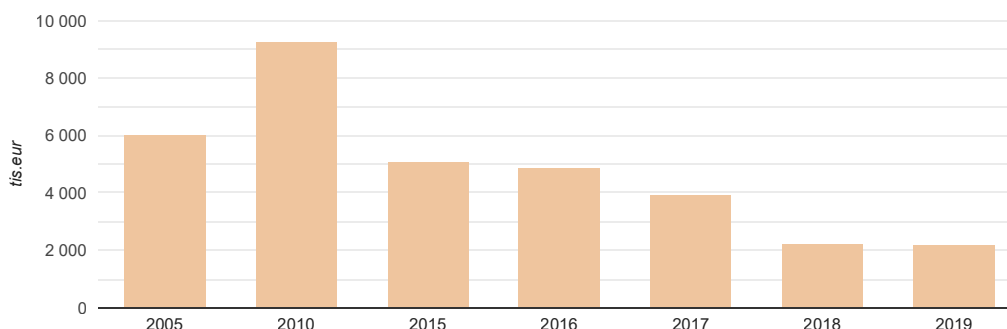
Zdroj: Environmentálny fond

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v roku 2019 dosiahli **2 176,41 tis. eur**. Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v porovnaní s ro-

kom 2005 klesli o 63,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 2,6 %. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 129 | Vývoj poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

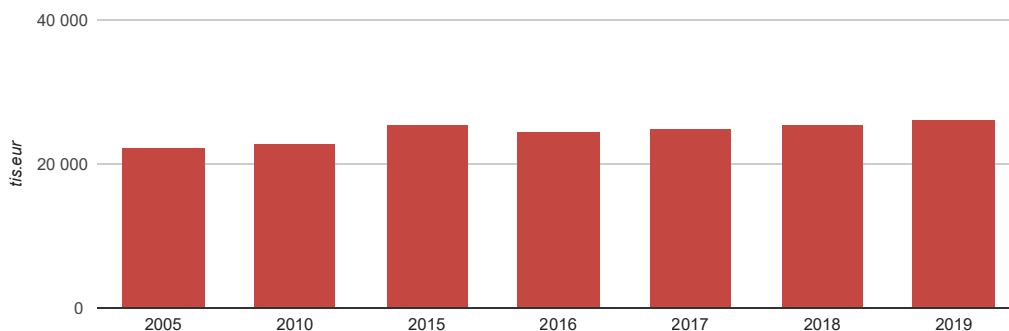

Zdroj: Environmentálny fond

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **26 306 tis. eur**. Platby za odbery povrchových vôd v porovnaní s rokom 2005 stúpili o 17,5 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom narástli o 2,7 %. Prijemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 130 I Vývoj platieb za odbery povrchových vôd z vodných tokov

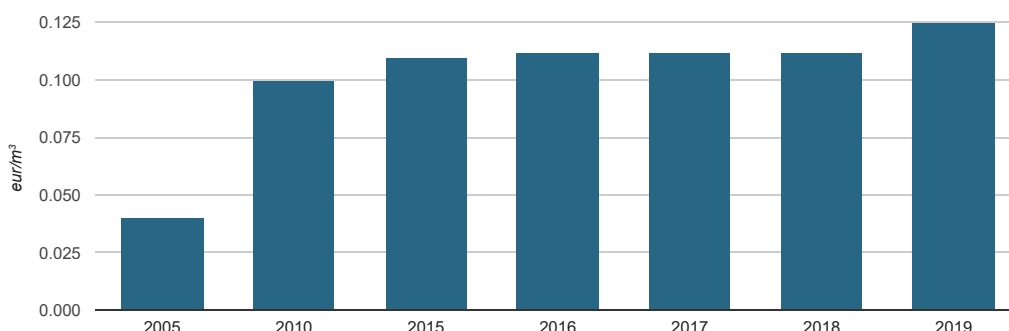

Zdroj: VÚVH

Priemerná cena povrchovej vody

Priemerná cena povrchovej vody mala od roku 2010 mierne rastúci trend a v roku 2019 dosiahla úroveň **0,125 eur/m³**.

Graf 131 I Vývoj priemernej ceny povrchovej vody

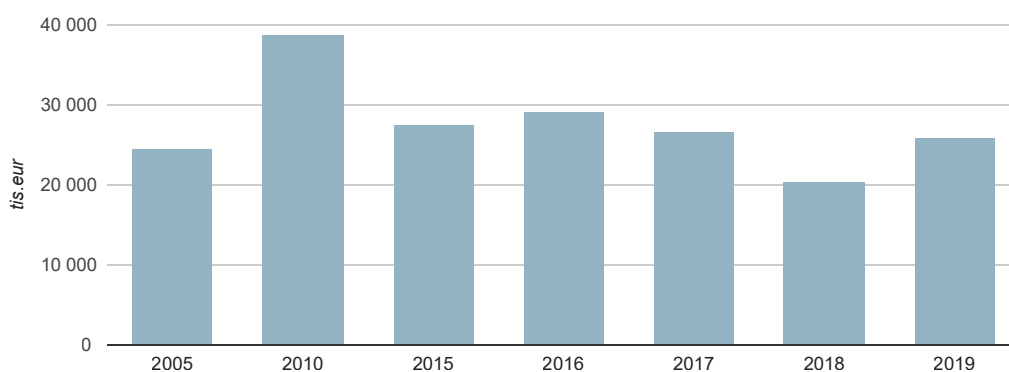

Zdroj: VÚVH

Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

Tieto platby majú kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **25 925 tis. eur**. Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov vzrástli oproti roku 2005 o 5,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom narástli o 27,4 %. Prijemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 132 I Vývoj platieb za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

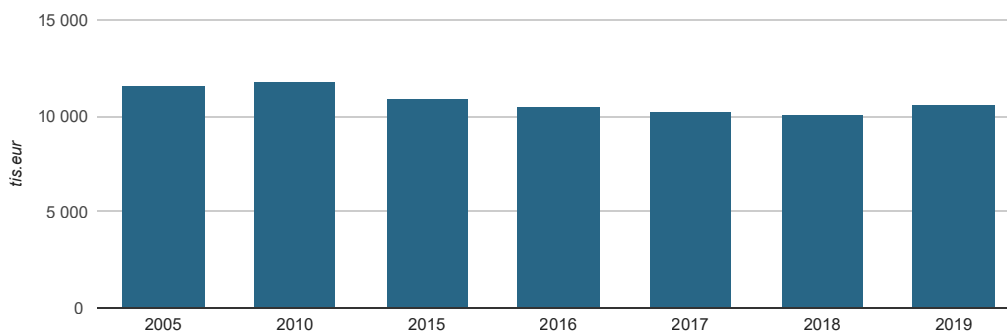
Zdroj: SVP

Poplatky za odbery podzemných vôd

Poplatky za odbery podzemných vôd majú mierne kolísavý trend a v roku 2019 dosiahli **10 562,86 tis. eur**. Poplatky za odbery pozemných vôd v porovnaní s rokom 2005 klesli

o 9 % a v porovnaní s minulým rokom stúpili o 5%. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 133 I Vývoj poplatkov za odbery podzemných vôd

Zdroj: Environmentálny fond

Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd

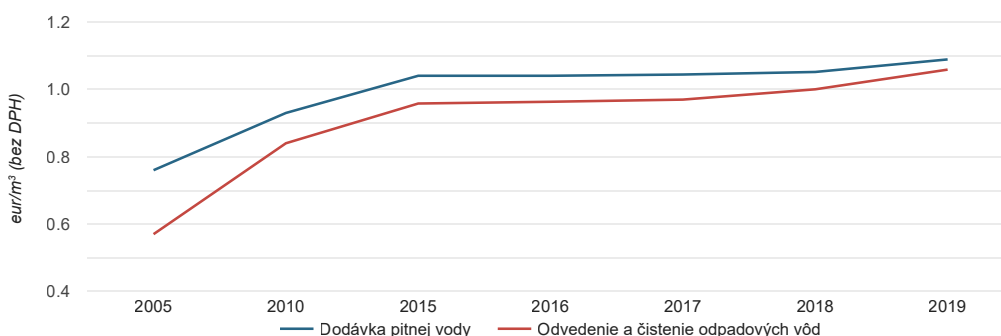
Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom mala v roku 2019 stúpajúci trend a dosiahla 1,0891 eur za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,3291 eur za 1 m³** (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o **0,0373 eur za 1 m³** (bez DPH).

Priemerná cena za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom má stúpajúci trend a v roku 2019 dosiahla **1,0891 eur za 1 m³** (bez DPH). Priemerná cena v

roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,3291 eur**.

Priemerná cena za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou má rastúci trend a v roku 2019 dosiahla **1,0588 eur za 1 m³** (bez DPH). Priemerná cena v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,4888 eur za 1 m³** (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o **0,0585 eur za 1 m³** (bez DPH).

Graf 134 I Vývoj priemernej ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou

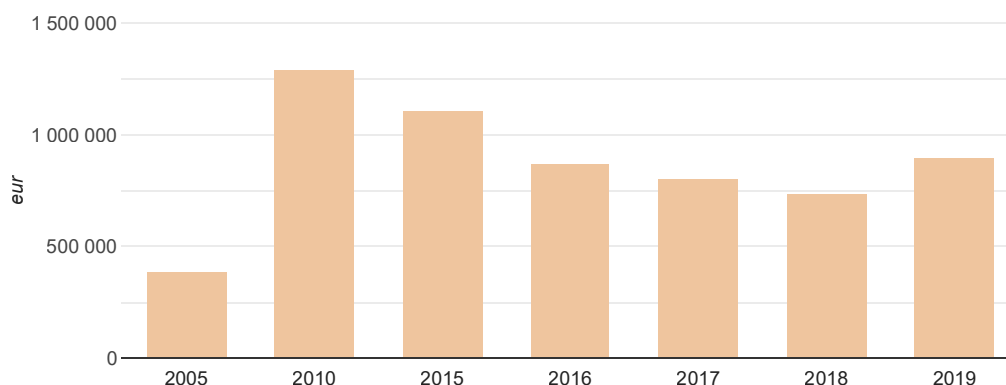
Zdroj: ÚRSO

Úhrady za prieskumné územia

Úhrady za prieskumné územia sa realizujú na základe zákona 569/2007 Z. z. o geologických prácach. Úhrada vo výške 50 % je príjmom Environmentálneho fondu a vo výške 50 % rozpočtom obce, na ktorej území sa nachádza prieskumné územie.

Príjmy Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia dosiahli v roku 2019 sumu **895 189 eur**. Príjmy z úhrad za prieskumné územia v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 130,6 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 22,1 %.

Graf 135 I Vývoj príjmov Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia

Zdroj: Environmentálny fond

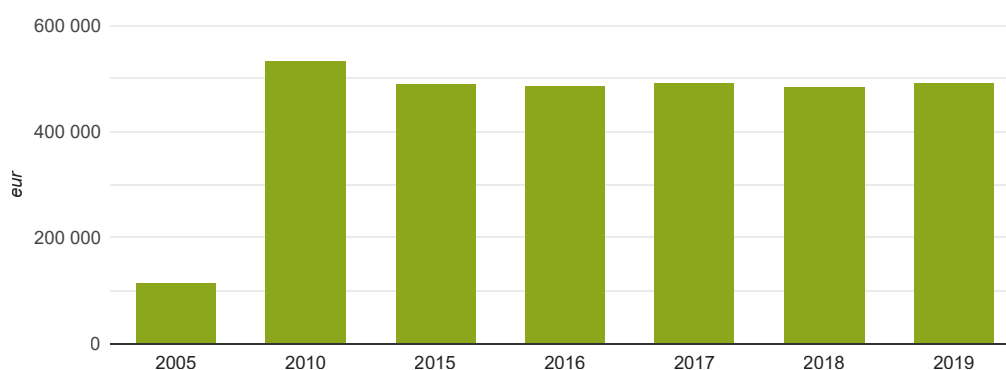
Úhrady za dobývací priestor

Úhrada za dobývací priestor podľa zákona 44/1988 Z. z. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) je vo výške 20 % príjmom štátneho rozpočtu a vo výške 80 % príjmom obce, na ktorej území sa nachádza dobývací priestor. Ak sa dobývací priestor nachádza na územiach viacerých obcí, obvodný banský úrad určí pomerne podiely

obci podľa veľkosti častí dobývacieho priestoru na ich územiach.

V roku 2019 výška úhrad za dobývací priestor dosiahla sumu **492 599 eur** a v porovnaní s predchádzajúcim rokom úhrady stúpli o 1,4 %.

Graf 136 I Vývoj úhrad za dobývací priestor

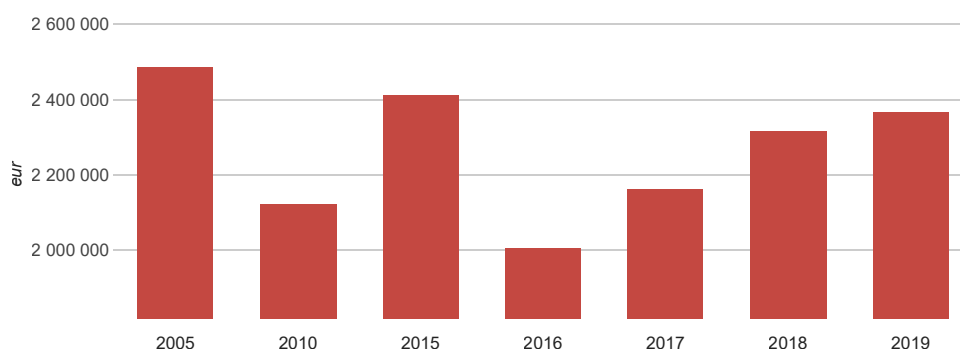
Zdroj: HBÚ

Úhrady za vydobyté nerasty

Úhrady za vydobyté nerasty majú kolísavý trend. V roku 2019 úhrady za vydobyté nerasty dosiahli sumu **2 366 748 eur** a v porovnaní s rokom 2005 klesli o 4,9 %. V porovnaní s pred-

chádzajúcim rokom úhrady stúpli o 2,2 %. Úhrady sú príjmom štátneho rozpočtu a rozpočtu obcí.

Graf 137 I Vývoj úhrad za vydobyté nerasty

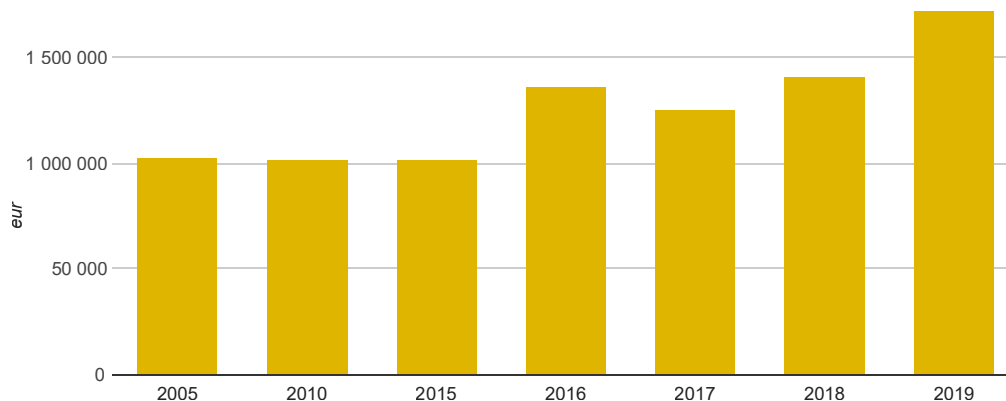
Zdroj: Environmentálny fond

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín majú kolísavý trend. V roku 2019 výška úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín dosiahla sumu **1 718 837 eur**. V porovnaní s rokom

2005 vzrástli úhrady o 68,3 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 22,2 %.

Graf 138 I Vývoj úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín

Zdroj: Environmentálny fond

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

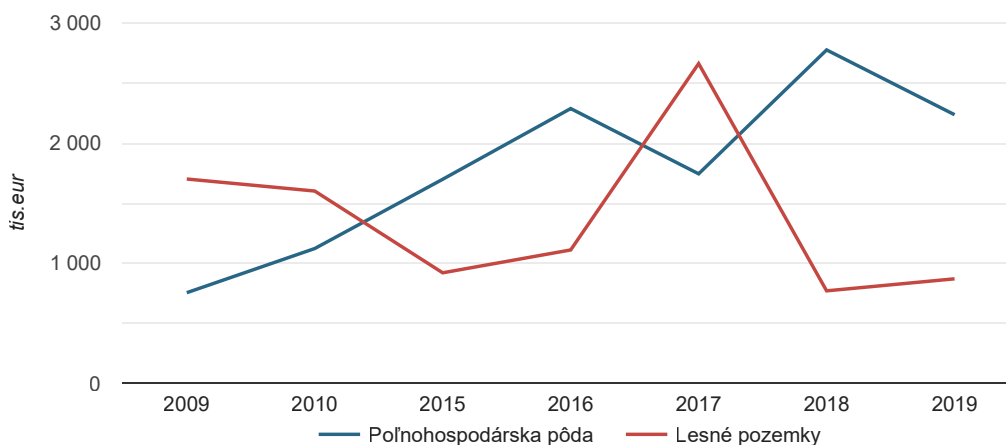
Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy dosiahli v roku 2019 sumu **2 234,7 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 sa zvýšili o 196,1 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu odvodov o 19,4 %.

sumu **870 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 klesli o 48,8 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu odvodov o 13 %.

Odvody za vyňatie lesných pozemkov dosiahli v roku 2019

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov sú príjmom štátneho rozpočtu.

Graf 139 I Vývoj odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

Zdroj: MPRV SR

Dane s environmentálnym aspektom

Podľa nariadenia EP a Rady č. 691/2011 sa dane s environmentálnym aspektom týkajú daní z **energie, dopravy a zne-**

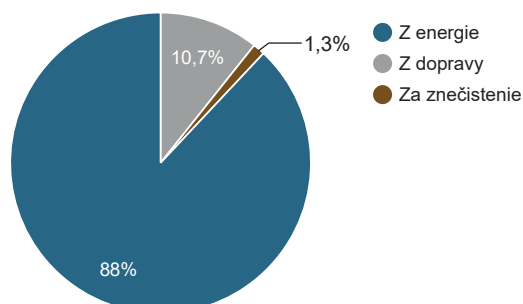
čistenia.

Tabuľka 067 I Dane súvisiace so životným prostredím (v mil. eur)

Dane súvisiace so životným prostredím	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Dane z energie	1 228,88	1 762,18	1 773,70	1 897,15	1 941,51	1 984,19
daň z minerálnych olejov	1 032,13	1 139,49	1 194,25	1 229,54	1 266,85	1 288,89
daň z elektriny	15,54	13,34	11,86	11,18	10,95	12,33
daň z uhlia	0,74	0,4	0,41	0,1	0,35	0,38
daň zo zemného plynu	23,51	23,17	24,52	25,64	24,05	23,07
daň za umiestnenie jadrového zariadenia	3,93	3,83	3,83	3,84	3,83	3,83
daň z úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín	1,18	1,02	0,7	1,22	0,98	1,72
emisné kvóty	0	48,28	64,73	57,42	63,46	114,14
zelená energia	150,49	459,03	400,12	489,63	494,61	465,92
daň zo spotreby elektrickej energie určená na likvidáciu jadrových zariadení	1,36	73,62	73,29	78,58	76,42	73,91
Dane z dopravy	153,34	203,9	213,51	223,29	232,57	233,09
daň z motorových vozidiel - cestná daň	122,04	142,09	145,18	149,9	154,89	153,66
poplatok za registráciu motorového vozidla	30,52	61,56	68,01	73,07	77,35	79,13
daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta	0,78	0,25	0,31	0,32	0,33	0,3
Dane za znečistenie	37,28	31,47	32,14	28,59	28,59	28,69
poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	22,51	17,57	17,13	15,95	15,86	17,11
poplatky za znečisťovanie ovzdušia	14,17	13,34	14,43	12,08	12,19	11
úhrady za dobývací priestor	0,6	0,57	0,57	0,56	0,54	0,59

Zdroj: ŠÚ SR

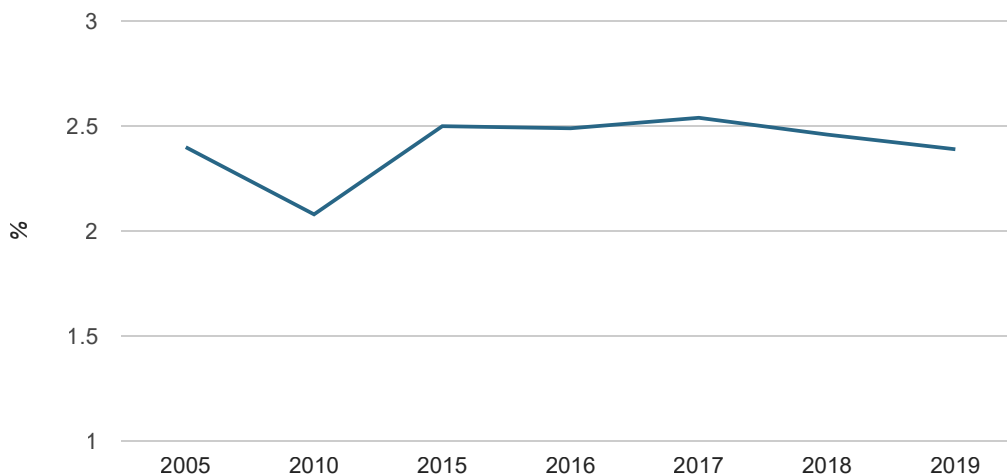
Graf 140 I Podiel daní súvisiacich so životným prostredím

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP v SR v rokoch 2005 – 2010 mal klesajúci trend, medzi rokmi 2010 a 2015 došlo k nárastu podielu daní o 0,42 % a v roku 2019 nastal pokles oproti roku 2018 o 0,07 % na 2,39 %.

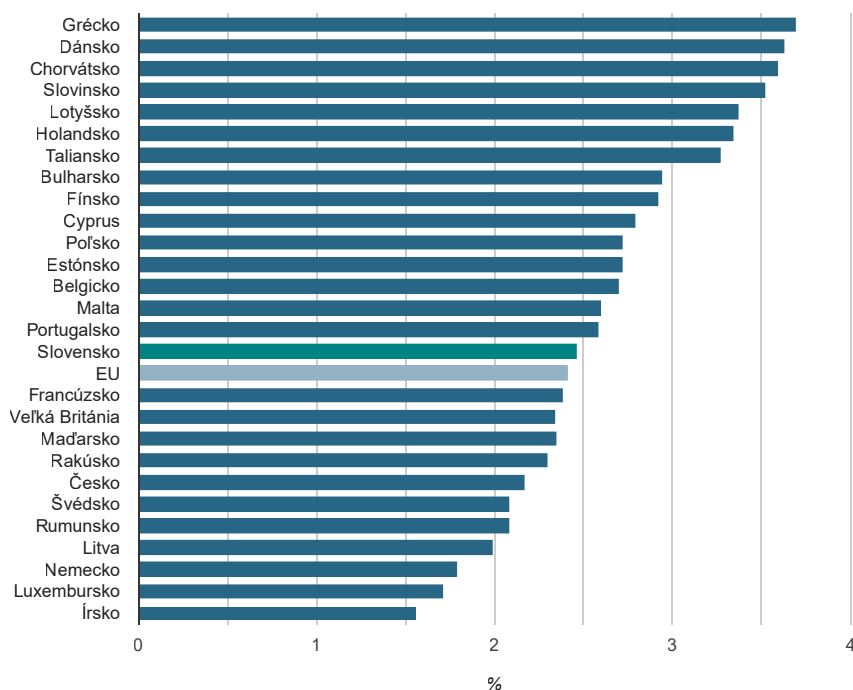
Graf 141 I Vývoj podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

V roku 2018 patrila SR medzi krajiny EÚ s priemerne vysokým podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP.

Graf 142 I Medzinárodné porovnanie podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

Poznámky:
Údaje k roku 2018